

מתורתו של רבינו מרן רבי שלמה פיישר זצוק"ל

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו (ו, ב).

אין לו אלא לשון זיוון, מיד וללוות. אמר רבי שמעון ציוות לריד הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים (כ"ט).

פירושו, דקאי על כל המקרא שמתחיל זאת תורת העולה, שהוא תמיד של בין הערביים, כמ"ש היא העולה על מוקדה, ואח"כ מסיים וערך עליה העולה, הוא תמיד של שחר. ובא הכתוב לזרז להקריב את התמידין כמידן, והתמידין הם חסרון כים גדול שהם קרבנות קבועים יום יום, וא"צ למוספין שהם בשבתות והגנים שאין בנ"א מקמצין בהם ממונם.

ועוד י"ל, דדוקא ר' שמעון אומר ביותר צריך זירוז וכו' דאזיל לטעמיה דתמידין שלא הוצרכו לציבור מקייצין בהם המזבה (ע"ו שבועות יב, וברש"י שם) והיה הפסד קבוע של ו' מלאים והוא כדי לשמור על כללי התמיד והוצרכו זירוז לזה.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו (ו, ב).

אין לו אלא לשון זיוון, מיד וללוות. אמר רבי שמעון ציוות לריד הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים (כ"ט).

והנה, בשלמא לשון זירוז פירש הכלי יקר יפה. וז"ל, אין זירוז כ"א במקום עצלה. וכתוב עצלה תפיל תרדמה וכו'. וכאן הוא מצווה שיתעסק ביקידת אש כל הלילה עד הבוקר. ויש לחוש וכו'. על כן צריך זירוז. (ובאמת הועילה אזהרת זירוז זו. שכן שנינו ברפ"ב דיומא שהיו מודרין ורצין לתרוה"ד עד שבאו ליד סכנה (ע"ש בגמ' כג, א) והנה הפרשה כוללת גם תרוה"ד וגם הוצאת הדשן. וגם בהוצאת הדשן שנינו בפ"ב דתמיד (מ"ב) מימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן. והכל מהמת הדשן. אבל בעניין חסרון כים שאמר ר"ש, נבוכו מאוד המפרשים. ע"ש ברמב"ן ובכלי יקר ושאר מפרשים.

וי"ל ע"פ הדרשא שדרשו רז"ל (פסיקתא זוטריתא פ' צו, והובא גם בכלי יקר שם), זאת תורת העולה היא העולה. לומר, שהעוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. ובגמ' סוף מנחות (ק, א) איתא, מאי דכתיב זאת התורה לעולה ולמנחה וכו'. כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה וכו'. ושם, כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות. א"ר יוחנן, אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה. מעלה עליהן הכתוב כאילו עסקין בעבודה.

וא"כ, שפיר מובן עניין הזירוז שלא תהא עצלה תפיל תרדמה וכנ"ל. וגם מובן עניין חסרון כים. שהעוסק בתורה תדיר עומד בניסיון של חסרון כים.

והנה לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם (שופטים ה' ט'), ר"ת בלילה ודו"ק.

וע"ש ברלב"ג ורד"ק פירשו ב' פירושים, א' שהתנדבו להלחם וכו', וב' המתנדבים ללמד לעם תורה ומצוות. ולמש"נ העיקר כפירוש השני. שהרי המלחמה לא היתה בלילה אלא ביום, כדאיתא בילקוט שם (רמז מ"ו) בשם ב"ר.

מיהו בפשוטו חסרון כים הוא כי בהוצאת הדשן מתלכלכים בגדיו.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו (ו, ב).

זאת תורת העולה וגו'. הכי הענין הזה צ"ל ללמד על הקטר חלבים ואיכרים שיהא כשר כל הלילה (כ"ט).

בתהלים (סג, ה-ו) כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי, כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי. הפשט, אתה תשבע את השתפכות נפשי ואת שפתי רננות אשר יהלל פי כמו חלב ודשן אשר על המזבה. ובזה תבין מ"ש בגמ' (ברכות טז, ב), כן אברכך בחיי, זו ק"ש. בשמך אשא כפי, זו תפלה.

והיינו, דקאי אק"ש ותפלה של ערבית, שהם דומים להקטר חלבים ואיכרים. תפלה, כדאמר' התם להדיא (דף כו, ב). ואילו ק"ש, אשווינהו תנא רפ"ק דברכות.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו (ו, ב).

על מוקדה – מ"ם זעירא.

יבואר עפ"מ"ש האברכנאל (הובא בכלי יקר), כי ג' פעמים הוזכר כאן לשון יקידה. על מוקדה כל הלילה, כנגד תפילת ערבית, עד הבוקר ואש המזבה תוקד בו, כנגד תפילת שחרית, ואש תמיד תוקד על המזבה, כנגד מנחה.

והנה, תפילת ערבית רשות, ולכך כתיב ביה מוקדה כמ"ם זעירא.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו (ו, ב).

בספר משאת מלך עה"ת פ' ויקרא הביא דברי האלשיך שכתב, דבא הכתוב לזרז ולהעיר את אוזנו בקדושת המזבה אשר לפני ה', לבל יעלה על ליבו שהוא מעין שאר כמות וכו', כי לא כן מזבח ה' רק קדושתו גדולה כי מעין מזבח העליון הוא וכו', ואמר ואש המזבה תוקד בו ר"ל כי אש המזבה שהיא קדושה מן השמים תוקד בו עת"ד. וכתב דלפ"ז נתייחד מזבח דביהמ"ק בכך שאין אש מן השמים אלא במזבח שבביהמ"ק, ולא בכמה ע"ש.

ובאמת שזה אינו, דהאלשיך דדק בלשונו דקדושת המזבה אינה כשאר כמות וכו', כי אש המזבה שהיא מהשמים תוקד בו. כוונתו לאפוקי כמות יחיד, אבל בכמות ציבור נמי היה אש מן השמים, כדמפורש להדיא בזבחים (סא, ב) אש שירדה מן השמים בימי משה לא נסתלקה מעל מזבח הנחושות אלא בימי שלמה ופרש"י שנסתלקה משם למזבח אבנים שעשה שלמה. ואש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה עד שבא מנשה וסילקה.

ויעו"ש בגמ' דהקשו, הרי משהוקם המזבח בשילה ובנו מזבח אבנים נסתלקה ממזבח הנחושות, ומשני שביבא הוה משדרא, ופרש"י כשהיו מקטירין על של אבנים היו זיקים ולהבות יוצאות מאש שמים שעל מזבח הנחושות של משה שאף הוא מונה שם.

ובמשכ"ח הפטרת כי תשא דקדק ממש"כ (דכר"י ב ג, א-ג), וככלות שלמה להתפלל יצאה אש מאת ה' מן השמים וגו' וכמש"כ בפר' שמיני (ט, כד) ותצא אש מן השמים, משא"כ באלהו בהר הכרמל כתיב (מלכים א יח, לח) ותפול אש ה' וגו' שלא ירדה מן השמים אלא מהאש שלמעלה שהיה מונה על מזבח שלמה יצא על הכרמל ע"ש.

ודבריו תמוהים דהא לפי המבואר בגמ' זבחים שם וברש"י בימי שלמה לא ירדה אש מהשמים אלא עברה ממזבח של משה ואעפ"כ כתיב מאת ה' מן השמים, וע"כ דאי"ז דיוק. והבן.

אגב, מזבח אליהו נשרף ע"י האש כמש"כ ותאכל את העולה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר, ונראה הטעם כדי שלא ישאר מזבח ויסברו ישראל שמוותר להמשיך להקריב עליו ולא היו שהוטי הוין ודו"ק.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבה כל הלילה עד הבקר ואש המזבה תוקד בו. וגו' אש תמיד תוקד על המזבה לא תכבה (ו, ב-ו).

יש לדקדק בשינוי הלשון, דב' פעמים כתוב דהאש יוקדת על המזבה, ופעם אחת כתוב דהאש תוקד בו.

עוד צ"ב הא דכתיב אש המזבה, מהו שייחם האש אצל המזבה. והנראה דהנה ביומא (מה, א) ילפינן מהכא ג' מערכות, א' הקטרת תמידין ואימורין, ב' מערכה שניה של קטורת, ג' להוסף על מערכה גדולה (לפירש"י).

והנה, לענין הקטרת אימורין הריהו דין מקום, שהקטרתן באש, ומקום ההקטרה הוא על גבי המזבה, ולכך לא שייך לומר בהו אש המזבה, וזהו דכתיב על מוקדה על המזבה. ולענין מערכה שניה של קטורת הרי אין דין בהקטרת הקטורת שיהיה על גבי המזבה, אלא יש רק דין שצריך ליטול אש מן המזבה להקטרה, ולכך כתיב אש המזבה תוקד בו, וא"ש גם מש"כ תוקד בו ולא כתיב עליו, כי בזה אין הענין דין מקום בעלמא שהאש המוכנה להקטרה תמצא על המזבה, אלא הענין לקחת אש של המזבה, והאש חלק מהמזבה.

וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מהבת לכהן המקריב אתה לו תהיה (ז, ט).

לכהן המקריב אותה יכול לו לזלו ת"ל לכל בני אהרן כו' הא כילד לזית אב של אותו יום (כט"ז).

בתום יבמות (מ, א), כתב, דמ"מ ילפינן מריבוי דכהן המקריב צריך שיאכל ממנה ולא כולה. ע"ש.

וג' פשוט דדין זה הוא רק במנחה. והענין עפמ"ש במדרש (ויק"ר פ"ג) מעשה באשה אחת שהביאה קומץ של סולת והיה כהן מבזה עליה ואמר ראו מה הן מקריבות מה בזה לאכול וכו'. לכן אמרה תורה שהכהן המקריב יטעם מן המנחה דרך חביבות וסבר פנים יפות.

אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה הלזת מצות בלולת בשמן ויקיפו מצות משהים בשמן ופלת מרבבת הלזת בלולת בשמן (ז, יב).
אם על תודה יקריבנו. כגון יורדי היס והסוכני מדברות ומבזקי בית האסורים וחולה שנתפלא שם לריכוס להודות (כט"ז).

נראה דד' הצריכים להודות הם כנגד ד' מיתות ב"ד. והוא כמ"ש בכתובות (ל, ב) מי שנתחייב סקילה כו' היה דורסתו. הריגה, נמסר למלכות כו'. הנק, מובע בנהר. והם ג' אלו. הולכי מדבריות ניצל מסקילה שיש שם סכנת היות רעות, יוצא מבית האסורים ניצל מהרג, יורדי הים הם ניצולים מחנק, ואילו הולח ניצל משריפה שהיא אישיתא וקדחת החולי.

ובאופ"א נראה דהם כנגד הא דאמרי' בנדרים (סד, ב), ד' חשובין כמות. מצורע היינו הולח. סומא הריהו כיושב בבית האסורים שיושב כל ימיו במחשכים. עני דומה לשוכב בלב ים דכתיב ביה יהונו וינועו כשכור וה"נ דקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו. מי שאין לו בנים דומה למדבר שהוא ללא מקום זרע.

איתא בטור (או"ח ר"ם רי"ט ומקורו באבודרהם), שד' שצריכים להודות סימנם הי"ם, הולח ים יסורים מדבר, ע"ש וכל החיים יודוך סלה. והנה כנגדם ד' חלוקי כפרה שהם ג"כ סימנם הי"ם, הרטה, יוה"כ, יסורים, מיתה.

על חלת לחם חמין יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו (ז, יג).
יקריב קרבנו על זבח – מגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף להפסל צולא וטבול יוס ומללח לחולין צפלוין, על שישחט הזבח (כט"ז).

במדרש (ט, ב), זובה תודה יכבדנני, יכבדני אין כתיב כאן אלא יכבדנני, כבוד אחר כבוד.

פ"י, שבשאר קרבנות הזביחה מקדשת הדם, אבל בתודה הזביחה מקדשת ב' דברים, הדם והלחם. ולכך כתיב יכבדנני, שני כיבודים.

ועי"ל, דמי שנעשה לו נס הייב לכבד ה' ב' כיבודים. הדא, חווק עבודת עצמו לשום אורחותיו בדקדוקי ההלכה כמשי"ג במקו"א (דרשות בית ישי ס"ו ו' הערה מ"ז) עפ"ד האר"ז מוזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה ע"ש, ועוד, צריך הוא להתאמץ בזיוו הרבים. שאפילו לא הגיע עדיין למדרגה זו, ואר"ל (ב"מ קז, ב) קשום עצמך ואח"כ קשום אחרים, אבל אדם זה שאני.

ורמזו הדבר במה שאר"ל (ע"ז ה, א) שאדה"ר הקריב תודה לה' שור שקרנותיו קודמין לפרטותיו. והנה סיפא דקרא דזובה תודה יכבדנני, ושם דרך וגו'. ודרשו ר"ל (מו"ק ה, א) אל תיקרי ושם אלא ושם, ששם אורחותיו ע"ש. ואילו בויק"ר (ט, ב) דרשו, ושם דרך, אלו שהן מדליקין נרות כדי להאיר בהם לרבים, וברשי' בתהלים פירש, ושם דרך לחוטאים לשוב וכו', הרי שני הכיבודים שאמרנו. וזהו שאמרנו, יכבדנני, כבוד אחר כבוד ודו"ק.

ואם נדר או נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת והנותר ממנו יאכל (ז, מז).

וממחרת והנותר ממנו – צלאשן יאכל (ס"א והנותר ממנו יאכל) וי"ז ז' יתירה היא ויש כמה הכנה במקרא (כט"ז).

וכן פירש באבן עזרא.

עיין רמב"ן שכתב, ולפי דעתי ענין הכתוב הזה בעבור שאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל ולמחרת, והיה במשמע שתהיה מצוה שיאכל בשני ימים, יאכל מקצתו ביום הראשון ויניח מקצתו למחרת, ולפיכך חזר לבאר והנותר ממנו בראשון יאכל ממחרת, לא שישאיר ממנו בכונה ולא שיהיה

רשאי להניח כולו ליום המחרת, אבל מצוה שיאכל בראשון והנותר במקרה יאכל ביום הנזכר עכ"ל.

ומבואר בדבריו, דבשלמים עיקר מצות אכילתם ביום הראשון, אלא שאם נתותר אוכלו אף בשני.

והנה בזבחים (נו, ב) ס"ל לחזקה דהאוכל ליל שלישי פטור. והנראה דפירש פשוטו של מקרא, ששלמים נאכלים לשני ימים ושני לילות, והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף, דלפי הפשט לא קאי אדבתריה על השריפה דמאי נפ"מ מתי ישרף דשריפה אינה עבודה ולא הוצרכה יום.

וא"כ ה"ק קרא, דעיקר זמן אכילת שלמים ב' ימים ולילה אחד, וז"ש ביום הקריבו יאכל וממחרת, אמנם בדיעבד אף הנותר ממנו יאכל כל ליל ג', אולם הנותר ליום ג' באש ישרף, וכמש"כ אח"כ (ז, יח) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו'.

ידיו תביאנה את אשי ה' את החלב על החזה וביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני ה' (ז, ל).

נראה לפרש בהקדם דברי המשכ"ח (ד, ה) וז"ל, הא דבכל מקום בהקטרת אימורים כתיב יסיר ואילו בפריה הנשרפים כתיב ירים, כי יסיר הוא הבדלה בעלמא בין שני סוגים, דהקטרת אימורים הוא דבר נפרד מהבשר ואינו כמו הרמת הקומץ והרמת תרומה, ששם רק מרימים ומפרישים חלק מהכל. משא"כ בנשרפין שהכל בשריפה אלא שהבשר נשרף בבית הדשן והאימורין על גבי המזבח כתיב ירים, לשון הרמת מעלה, דשניהם סוג אחד וזה מורם במעלתו להשרף על גבי המזבח. עכ"ד ושפתיים יישק.

ונראה לפרש לפ"ז דיש חילוק בין החזה לשוק, דהשוק הוא מתנת בני ישראל לכהן ואילו החזה זכה בו הכהן משלחן גבות. וכמו שמפורש בקרא ידיו תביאנה את אשי ה' את החלב על החזה וגו' והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן וגו' ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן וגו'.

ולכך נמי כתיב בשוק לשון תרומה ובחזה לשון תנופה, כי החזה אינו מורם מהבשר להנתן מוחלק הבעלים תרומה לכהן אלא הוא מתחילתו נטפל לאימורים אלא שנתנו הקב"ה משלו לכהן, ולכך לא שייך בו לשון תרומה אלא לשון תנופה שפירושו מעשה תנופה גשמי משא"כ החזה.

ולפ"ז אי"ש נמי מש"כ האבן עזרא שהחזה ניתן לכל בני אהרן ואילו השוק לכהן המקריב, כי השוק הוא כענין שבר חלק עבודתו משא"כ החזה, ומובן נמי מה שבאיל המילואים קיבל משה החזה ולא השוק כי לא נמל שבר כלום על עבודתו.

והנה השוק הוא חלק חשוב כמו שכתוב בשמואל שנתן לשאול את השוק כהתיכה הראויה להתכבד, וה"נ נותנים זה תשורה לכהן.

כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשת לכפר עליכם (ה, לד).

בריש יומא, לעשות, אלו מעשה פרה. לכפר, אלו מעשה יוה"כ. ופירש"י, כאשר עשה במילואים, שצוה אותם לפרוש מביתם ז' ימים, צוה לעשות לדורות לפרוש ז' לפני עבודת יום אחד.

ונראה דג' אלו, מילואים פרה אדומה ויוה"כ, היה משה עיקרן ותחילתן.

שכן בו' ימי המילואים שימש משה, ורק אח"כ בא אהרן ובניו כממלאי מקומו.

וכיוצ"ב בפרה אדומה קו"ל שצריך ככל פרה אדומה מפרתו של משה (וביארנו במק"א (לקמן יט, ג) להטפיל כל הפרות שעושין לפרתו של משה, והטעם משום שארז"ל שרק למשה נתגלה טעם מצות פרה אדומה. ומה"ט מייחסים רז"ל תמיד ענין פרה אדומה למשה).

וכיוצ"ב ביוה"כ כתבנו במק"א עפמ"ש הספורנו, במדבר שהה ענין ה' תמיד על המשכן היה נחשב תמיד כיוה"כ ולכן הותר לאהרן להכנס תמיד לפני ולפנים ובלבד שיהיה כסדר הזה, וכתבנו דהענין בהיפך אבל ענין יוה"כ הוא זכר להשראת השכינה במדבר.

והנה ארז"ל אהרן בבל יבא ולא משה והטעם כנ"ל כי שורש השראת השכינה בק"ק הוא בשביל משה כמ"ש ודיברתי עמך שם אלא שאגביה הותר גם לאהרן ליכנס בתנאים מסויימים ולדורות צומצם ליום אחד בשנה והכל נטפל לכניסת משה. (א.ה. ע"ע מש"כ רבינו בדרוש זה בספר דרשות בית ישי דרושים ליוה"כ ג).

² איבא עייין ברמב"ן (פס"י ז) דכתב והנותר מבשר הזבח ביום השלישי, ביום השלישי אינו דבר עם והנותר אבל הוא דבק עם באש ישרף, יאמר כי הנותר מבשר הזבח שלא נאכל ביום הקריבו ממחרת ישרף באש ביום השלישי בבוקר. והו שאמר זבחים (נה, א) נאכלים לשני ימים